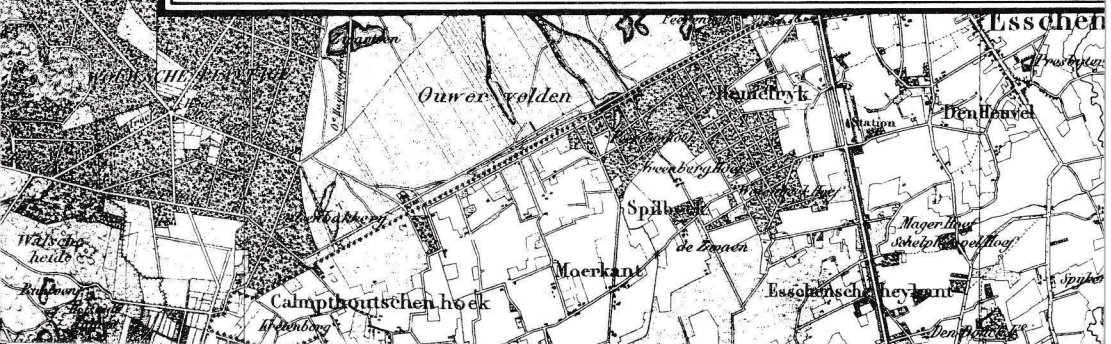

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

3/4-'98

De Wouwse Lambertusschool

15. In gesprek met... Rinus Hertogh

Rinus Hertogh bezocht tijdens de Tweede Wereldoorlog de Lambertusschool in Wouw. Hij woonde in die tijd met zijn ouders op een boerderij op het Zaafsel tussen Wouw en Wouwse Plantage.

Op 1 september 1938 begon voor Rinus Hertogh zijn carrière op de Wouwse Lambertusschool. Hij kwam in de eerste klas bij juffrouw Meyers. Rinus weet niet meer precies bij wie hij allemaal in de klas heeft gezeten. Dat kwam ook doordat er in de loop van het schooljaar wisselingen kwamen in de leerkrachten.

In de tweede klas zat Rinus bij Frans Baeten en een jaar later kwam hij bij juffrouw Ella Baeten in de derde klas, maar het is volgens hem ook mogelijk dat hij in de derde klas een tijdlang les kreeg van meester Van Mossevelten.

In de vierde klas werkte meester Du Bois, die had de bijnaam Peer Kreng en in de vijfde klas kwam Rinus Hertogh bij meester Nuijten. Ook die had een bijnaam en dat was 'De Pijp'.

Achtereenvolgens zat Rinus in de zesde klas bij meester Withagen, in de zevende klas bij bovenmeester Jan Baeten en in de achtste klas bij meester Van Oers die Jan Baeten opgevolgd was.

Oorlog

Rinus herinnert zich nog goed dat hij 's ochtends op 10 mei 1940 wakker werd van een groot aantal knallen. Die bleken veroorzaakt te zijn door het opblazen van de bruggen over de Zoom en de bomen langs de weg Pindorp-Huijbergen in de bossen van Wouwse Plantage. Zijn moeder dacht meteen dat de oorlog al begonnen was. Zijn vader was op dat moment gemobiliseerd en zat in de Peel.

Toch ging Rinus die dag gewoon naar de Lambertusschool in Wouw. Dat ging in die tijd te voet en op het schoolplein moesten de kinderen, zoals

gewoonlijk klas voor klas in de rij gaan staan. Net voor de rijen naar binnen gingen, kwam bovenmeester Baeten voor de rijen staan en vertelde de kinderen dat er oorlog was. Onder zijn leiding moesten alle kinderen hardop het Onze Vader en Weesgegroet bidden, opdat de oorlog maar vlug afgelopen zou zijn.

„Na het bidden gebood hij ons zo vlug mogelijk allemaal naar huis te gaan. We zouden nog wel horen wanneer we naar school moesten. Op een zondag werd dit vanaf de preekstoel in de kerk afgeroepen. Dit staat allemaal in mijn geheugen gegrift, ik herinner me dat nog bijna letterlijk wat er gezegd werd," zegt Rinus Hertogh.

Tijdens de bezettingstijd werd regelmatig geen onderwijs gegeven. Kort na het uitbreken van de oorlog werden er Duitsers in het schaftlokaal - en naar Rinus meent in nog enkele klassen van de Lambertusschool - ingekwartierd. De kinderen gingen toen weer wel naar school, maar hadden niet alle klaslokalen ter beschikking. Daardoor moesten de klassen 'bij toerbeurt' naar school.

„Ik kan me ook nog herinneren dat er in 1942 of 1943 in Wouw een Engels vliegtuig werd neergeschoten en dat er ook toen weer Duitse soldaten in het schaftlokaal ingekwartierd waren. Mij staat nog bij dat zij zelf hun aardappels moesten schillen en koken in een grote ketel waaronder een vuurhaard was. Het zou goed een zogenaamde gaarkeuken geweest kunnen zijn. Tijdens zo'n inkwartiering werden de klassen of enkele daarvan elders ondergebracht," vertelde Rinus Hertogh.

Gymles in de oorlog

Tijdens de bezetting kregen de jongens op de Lambertusschool ook gymles of iets wat daar voor door moest doorgaan. Meestal gaf de eigen klassenleerkracht die les, behalve juffrouw Meyers. Op een zekere dag verscheen er voor die gymlessen een N.S.B.-gymleraar uit Roosendaal. De naam van de man wist Rinus Hertogh zich niet meer te herinneren. Het was een lange blonde man van ongeveer dertig jaar. Bij de eerste of tweede les liet hij de jongens al met lange gymstokken over het schoolplein marcheren. Hij zei dat je daar een mooie houding van kreeg, althans daar kwam het op neer. Op een keer zei hij dat we het niet goed deden, de Duitse kinderen konden

Lambertusschool - 3^e klas(?) - 1959/1960/1961(?)

Deze foto werd gemaakt ter gelegenheid van de verjaardag van meester W. Willemsen. De foto dateert uit het eind van de jaren vijftig of het begin van de jaren zestig. De namen van de kinderen zijn ons niet bekend. (Foto collectie W. Willemsen-Galder)

het veel beter. Toen de leerlingen op hun manier hun misnoegen tegen hun eigen meester uitten, zei die dat ze toch maar moesten doen wat die man zei, anders zouden ze wel eens met de Duitsers te maken kunnen krijgen. Voor rekenen en taal werden in die tijd boekjes gebruikt. In de eerste klas werd met griffel op de lei geschreven. Als je een bepaalde mate van schrijfvaardigheid bereikt had, kreeg je een schrift.

Bij aardrijkskunde werd gesproken over de topografie. Niet alleen Nederland, maar ook Europa en de Overzeese gebiedsdelen kwamen aan bod. Ook grondsoorten en middelen van bestaan moesten geleerd worden. Een boek was er niet, er werd gewerkt met een 'blinde kaart'. Bij geschiedenis werd er meestal voorgelezen en er werden platen gebruikt. Ook hier was geen boek in gebruik. Biologie ging ook aan de hand van wandplaten en soms gingen de kinderen met hun onderwijzer het veld in. Zingen en tekenen waren ook vakken waarvan Rinus Hertogh zich herinnert dat die gegeven werden.

Bevrijding

Omdat tijdens de bevrijding de kerk verwoest was, werd er in het begin kerkdienst gehouden in de vierde en vijfde klas van de Lambertusschool. Tussen deze klassen was een schuifdeur en die werd dan geopend, zodat vanuit beide klaslokalen de mis kon worden bijgewoond. Later kwam de noodkerk in de Kloosterstraat en werd er ook in de meisjesschool mis gedaan.

Kort na de bevrijding werden er op het schoolplein van de Lambertusschool verrijdbare douchecabines geplaatst waar de kinderen, maar ook de rest van de bevolking van Wouw zich konden douchen. Van de Engelsen kregen de 'douchelustigen' dan een stukje echte zeep!

Rinus weet nog dat de jongens in de oorlog, maar vooral na de bevrijding onderwijs kregen in 'de doelen' van de handboogschutterij achter het café van Cor Broeren in de Roosendaalsestraat (nu café-zalen Donkenhof).

Daar zaten de leerlingen toen met stoelen en banken in het losse zand. Ook werd les gegeven in het café van 'vrouwke Somers' in de Nieuwstraat. De derde plaats waar onderwijs werd gegeven was in het speellokaal van de meisjesschool, terwijl ook in het café van Marie Ansems op de Markt

school werd gedaan. Rinus Hertogh heeft daar zelf geen les gehad en dat gold ook voor de sacristie van de kerk die in de oorlog als klaslokaal dienst deed. Voor de kinderen waren deze 'noodlokalen' wel plezierig, want ze moesten telkens maar voor één of twee dagen naar school, want elk leerjaar moest aan de beurt komen, vandaar dit rouleersysteem.

Rinus herinnert zich ook nog dat bovenmeester Jan Baeten bij het neerkomen van een V1 vlak voor de woning was omgekomen. Na enige tijd werd Antoon van Oers de nieuwe bovenmeester. Veel mensen in Wouw hadden gedacht dat meester Withagen de nieuwe bovenmeester zou worden. Toen dit niet gebeurde, vertrok deze meester korte tijd later uit Wouw.

Een bijzonder voorval is Rinus Hertogh goed bijgebleven. „We woonden destijds op het adres Zaafsel B42 Wouw. Kort na de bevrijding werden bij ons Engelsen ingekwartierd, die met hun afweergeschut de V1's trachtten omlaag te halen. Van die Engelsen kreeg ik sigaretten en die nam ik ook mee naar school. Ik was al 13 jaar en mocht, hoewel toch stiekem, roken. Op school gaf ik ook wel eens een Playertje weg.

Een van de leerkrachten was dat ook opgevallen. Ik moest bij hem komen en hij vroeg of ik sigaretten had. Ik had toen een bijna vol pakje Engelse Players. Hij nam ze me af en ik heb ze nooit meer teruggezien. Ik durfde ze ook niet terug te vragen. Ik meen dat het meester Nuijten was die toen nog eigen teelt tabak in zijn pijp rookte. De kinderen noemde hem vanwege dat rookgerei 'De pijp'," vertelde Rinus Hertogh.

Achtste klas

Na de oorlog volgde Rinus Hertogh nog een jaar onderwijs op de Lamber-tusschool. Dat was toen meester Van Oers al hoofd van de school was. Gedurende de schooltijd onder bovenmeester Van Oers, toen Rinus met enkele anderen tot de zogenaamde achtste klas behoorde, werd hij door de meester bezigt gehouden met allerlei werkjes.

Ze kregen veel sport van hem en als het niet op het rooster stond, vroegen ze er om. Op het veldje achter de school hebben de kinderen na de oorlog veel gehandbald, zelfs in competitieverband met de klassen onderling. Ook leerde meester Van Oers de jongens voetballen.

Voor de overblijvers zorgde de meester voor spullen om thee klaar te maken. Op de vergasser maakten Harry Koen en Rinus Hertogh het thee-water warm. Voor de blikjes suikermelk zorgde meester Van Oers. Rinus en Harry hebben er flink van gesnoept, zoveel dat het op een bepaald moment begon op te vallen. „Op een gegeven moment vroeg meester Van Oers, hoeveel van dat spul wij in de thee deden."

Godsdienstlessen

Godsdienstlessen werden door pastoor Wolters en de kapelaans Oomen en Ooninx gegeven. Eén keer per maand moesten de kinderen naar de kerk om te biechten en daarna in de mis te communie. In de kerk mocht je niet op klompen komen en ze moesten daarom schoenen aantrekken of de klompen buiten laten staan.

De godsdienstlessen op school bestonden voornamelijk uit catechismus die overhoord werd en dan eenvoudige uitleg over wat er in de catechismus stond.

„We hielden er van om met pennen naar het bord te schieten. Pastoor Wolters is daarom een keer boos de klas uitgelopen met de opmerking: „Zie maar dat je zalig wordt." Meester Van Oers moet dat gezien hebben, want hij kon vanaf de zolder door het pleisterwerk de klas in kijken, omdat de oorlogsschade toen nog niet hersteld was. Hij had daar wel lol in, want de verhouding tussen hem en de pastoor was toen al niet al te best," weet Rinus nog te vertellen.

Uit dit verhaal bleek dat Rinus Hertogh in de Tweede Wereldoorlog maar gedeeltelijk naar school ging. Daardoor had hij, net als bijna alle kinderen aan het eind van de oorlog een behoorlijke achterstand. Hij ging naar de achtste klas, terwijl veel van zijn leeftijdsgenootjes al aan het werk moesten. Hij heeft die achterstand pas op latere leeftijd in kunnen halen. Slechts een of twee kinderen gingen in die tijd naar de ULO.

Per 1 augustus 1946 verliet Rinus Hertogh de school. Hij ging toen thuis werken en later ging hij in dienst bij de marechaussee. Daardoor kwam hij ook aan een baan bij de Rijkspolitie en een hoge functie bij de recherche. Op het moment waarop wij hem interviewden was hij gepensioneerd en woonde hij in Breda.

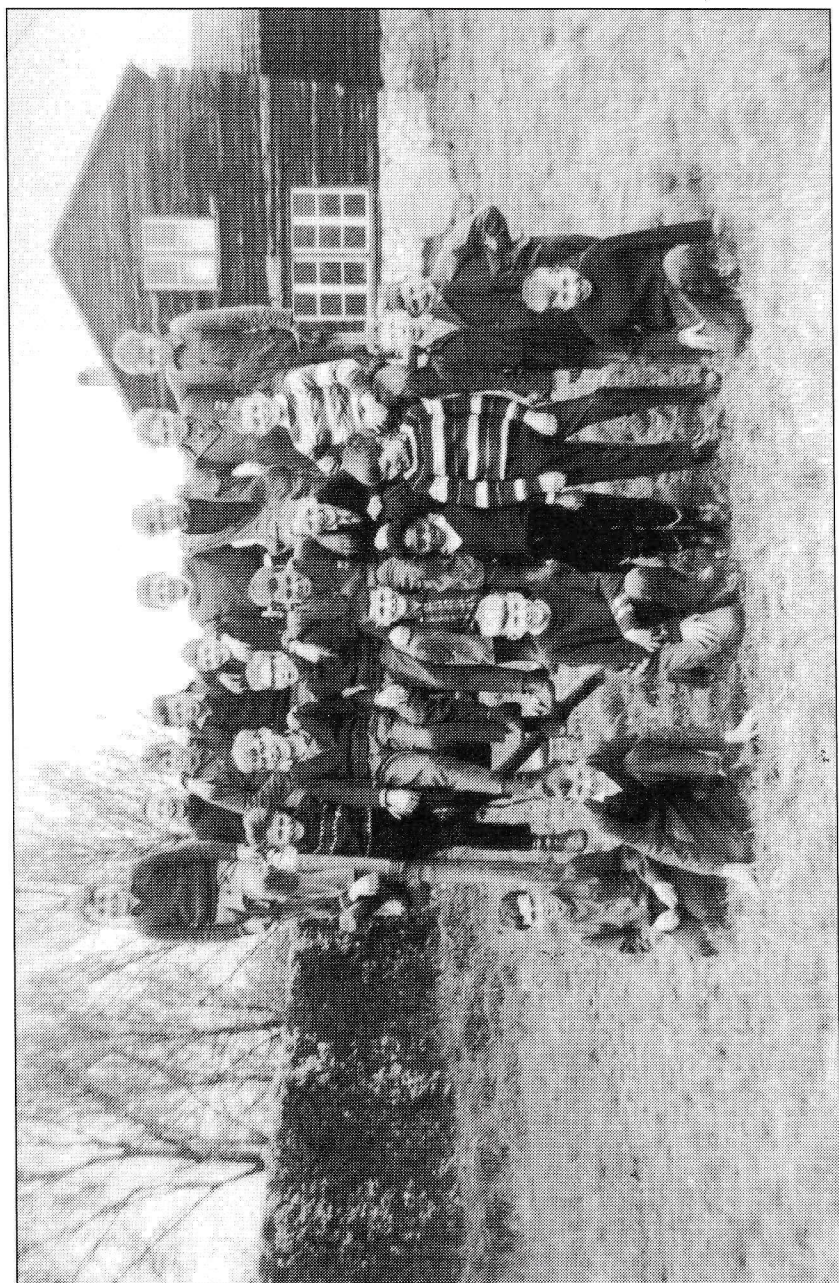
Lambertusschool - 2e klas - 1962

Deze foto van de tweede klas in het schooljaar 1961/1962 werd gemaakt op het plein van de school.

Voorste rij v.l.n.r.: Leo Koolen, Eugène Maas, René Maas, Henk Hellegers, Jan Jongeneelen, Jos Hoendervangers, Piet Mangelaars, Peter van Gils, Jackie Börger.

Middelste rij v.l.n.r.: Jos Govaarts, Jan Bakx, René van der Heijden, Flip Loos, Lucas Macquatita, Jos Wagemakers, André Ossenblok, Johan Elst, Guust van Eekelen, John van Dorst, Jan van Oers, Ad Hermans, René Schepers.

Achterste rij v.l.n.r.: Ad Mathijssen, Peter Voeten, Giel Goossens, Rini Jaspers, Adrie Meijer, Willem van Heybeek, Kees van Merode, Theo Mulders, Johan Kokke, Donny Wevers, onderwijzer L. Hellemons. (Foto-collectie: Jan van Oers-Wouw)

Lambertusschool - 6e klas - 1964

Foto van de 6e klas in het schooljaar 1963/1964. De foto werd gemaakt in het speeltuintje achter de school voor de blokhut van de verkenners en de welpen.

Gehurkt v.l.n.r.: Johan Moerkens, Tinus Wagemakers, Ad Sebrechts en Jan van Gils.

Staand v.l.n.r.: Ad Meesters, Toon Suitella, Ad Heymans, Merijn Vliet en Ad Wagemakers.

Zittend v.l.n.r. Johan van Tiggelen, André Aanraad, Frans van Hasselt, René van Merode, Christ Nieuwlaat en Henk van Oorschot.

Achterste rij v.l.n.r.: Toon van Steenpaal, Merijn van Loon, Kees Mathijssen, Huub den Brok, René Bastiaanse, Piet Mariën, Wim Elst, Jack Brouwers en Nico Valkenburg. (Foto collectie Toon van Steenpaal-Wouw)

Lambertusschool - 3e klas(?) - 1962

Een foto van de klas van meester W. Willemssen. Op de foto staat waarschijnlijk de derde klas in het schooljaar 1961/1962. De namen van de kinderen zijn ons niet bekend. (Foto collectie W. Willemssen-Galder)

Deze uitgave werd mede mogelijk
door de financiële steun van de
Drankcentrale "Wouw" B.V.

